

Задорожна-Княгницька Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри педагогіки та освіти
Маріупольського державного університету,
м. Маріуполь,
zador_knyag@ua

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ СТУДЕНТА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЙОГО ОБДАРОВАНОСТІ

Стаття присвячена одній з актуальних проблем підготовки здобувачів освіти – формування та упровадження індивідуальної освітньої траєкторії. Зазначену проблему розглянуто на прикладі професійної підготовки добувачів вищої освіти, що здійснюється у Маріупольському державному університеті. Основна увага зосереджується на розкритті сутності індивідуальної освітньої траєкторії студентів у межах чотирьох етапів професійної підготовки (адаптаційного, інформаційно-когнітивного, операційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінювального). Індивідуальна освітня траєкторія вибудовується на основі вхідного тестування на початку навчання й реалізується у співробітництві з викладачем завдяки: діагностуванню, участі у тренінгу з метою побудови індивідуальної програми розвитку; упровадженню різномірівневих за складністю завдань до семінарів та індивідуальних навчально-дослідних завдань; запровадженню обов'язкового та вибіркового модулів безперервної практики, залученню до участі в дискусійних платформах.

Ключові слова: *індивідуальна освітня траєкторія, професійна підготовка, освітньо-професійна програма.*

In the focus of the article is one of the challenging issues of training education managers – creation and introduction of the individual educational trajectory. The problem is considered in terms of higher education seekers' professional training at Mariupol State University. The emphasis is put on revealing the essence of the individual educational trajectory students through four stages of professional training (adaptational, information and cognitive, operational and activity-based, reflexion and evaluation-based).

The study demonstrates that the individual educational trajectory is built on the basis of entrance testing at the beginning of training and is performed in cooperation with the teacher through diagnostics, participation in training aimed at creating an individual program of development; application of multi-level tasks for seminars and individual research work; introduction of compulsory and elective modules of continuous practice; involvement in discussion platforms.

Key words: *individual educational trajectory, professional training, professional education program.*

Основною метою вищої освіти є забезпечення особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України як фахівця-професіонала, здатного реалізувати складні професійні завдання засобами традиційних та

нестандартних, творчих методів на основі критичного мислення й власних здібностей. З огляду на зазначене, проблема розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця набуває особливої значущості.

У контексті вирішення цієї проблеми ключову роль відіграє індивідуальна освітня траєкторія, яка являє собою персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі студентом видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [1].

Поняття «індивідуальна освітня траєкторія» розглядається науковцями як: певна послідовність елементів навчальної діяльності кожного здобувача освіти, що стосується реалізації власних освітніх цілей, які відповідають здібностям, можливостям, мотивації, інтересам здобувача [4]; цілеспрямована освітня програма, що забезпечує студентові позиції суб'єкта вибору, розробки, реалізації освітнього стандарту при здійсненні викладачем педагогічної підтримки, самовизначення і самореалізації [3]; обраний здобувачем освіти за власним бажанням і під власну відповідальність рух до досягнення визначеного стандартом освіти рівня професійної компетентності, що здійснюється за постійної педагогічної підтримки та контролю, в процесі якого відбувається його творча самореалізація, прояв і розвиток сукупності особистісних якостей, відповідно індивідуального освітнього маршруту [2].

У розробці індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта», яка діє в Маріупольському державному університеті, ми послуговувалися висновками вітчизняних та зарубіжних науковців щодо сутності та особливостей побудови індивідуальної освітньої траєкторії, яка виявляється у виборі здобувачем вищої освіти змісту, цілей, методів та засобів навчання на кожному з етапів професійної підготовки: адаптаційному, інформаційно-когнітивному, операційно-діяльнісному, рефлексивно-оцінювальному. Розташування зазначених етапів будується за логікою освітнього процесу і діяльності педагога, який управляє цим процесом.

Адаптивний етап передбачає «входження» здобувачів вищої освіти у неперервний процес професійної підготовки, їх адаптацію до умов організації та здійснення цього процесу, формування ціннісно-мотиваційних цілей освітньої діяльності; мотивування та стимулювання студентів до оволодіння професійними знаннями та вміннями; формування потреби в постійному особистісному й професійному саморозвитку. Розробка індивідуальної траєкторії професійної підготовки здобувача вищої освіти є важливою складовою адаптаційного етапу. Така траєкторія розробляється за результатами вхідної діагностики та з урахуванням здібностей та потреб здобувача освіти.

Інформаційно-когнітивний етап передбачає формування у здобувачів вищої освіти цілісного образу вчителя початкової школи як «педагога-універсала», який не лише володіє фаховими знаннями, але й виявляє свою обдарованість у сфері образотворчого, музичного, драматичного мистецтва, є носієм нестандартного професійного мислення, здатного реалізувати професійні задачі засобами педагогічної творчості.

Операційно-діяльнісний етап передбачає формування актуальних педагогічних умінь (обирати ефективну стратегію професійного спілкування, створювати, розробляти й реалізовувати творчі проекти у сфері професійної діяльності, визначати найбільш продуктивні засоби вирішення педагогічних ситуацій (у тому числі обираючи нестандартні методи), виявляти свої творчі здібності, мотивуючи учнів до розвитку власних здібностей і талантів, забезпечувати психологічно комфортне середовище для розвитку дитячої обдарованості.

Рефлексивно-оцінювальний етап передбачає саморефлексію освітньої та професійної діяльності майбутніх учителів початкової школи, контроль та оцінювання результатів, визначення її напрямів на якісно новому рівні. На цьому етапі доцільно використовувати технології проблемного, активного та креативного навчання, різноманітні види, форми і методи контролю, самоконтролю і взаємоконтролю.

Індивідуальні освітні траєкторії здобувачів освіти вибудовується на основі вхідного тестування на початку навчання й реалізується у співробітництві з викладачем завдяки: участі здобувачів у тренінгу з метою побудови індивідуальної програми особистісного та професійного розвитку; упровадженню різноманітних за складністю завдань до семінарів та індивідуальних навчально-дослідних завдань; запровадженню обов'язкового та вибіркового модулів безперервної виробничої практики, що враховують інтереси та потреби здобувача вищої освіти, їх залученню до участі в дискусійних платформах.

Таким чином, індивідуальна освітня траєкторія здобувачів освіти забезпечує ефективне управління процесом професійної підготовки, реалізацію її структурних компонентів на індивідуальному рівні та пов'язана зі специфікою змісту, засобів, форм і методів освітнього процесу та практичною підготовкою майбутніх учителів початкової школи, відображає особистісні особливості кожного здобувача, забезпечує освітнє середовище, що сприяє розвитку обдарованості студентів.

ЛІТЕРАТУРА

6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (Дата звернення: 08.10.2020).

7. Каньковський І. Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця. Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2013. Вип. 4. С. 62-65.
8. Коростіянець Т. П. Індивідуальна освітня траєкторія – освітня програма студента. Науковий вісник Донбасу: електронне наукове фахове видання. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2013_1_18.pdf (Дата звернення 08.10.2020).
9. Суртаева Н. Н. Педагогические технологии. СПб.: Экспресс, 2008. 250 с.

Семенова А. В.,

*доктор педагогічних наук, професор,
директор Науково-дослідного інституту
проблем забезпечення якості освіти*

*Одеської державної академії технічного регулювання та якості,
місто Одеса*

semenova.alla.vasilivna@gmail.com

ЦІННІСНИЙ ДОСВІД СУБ'ЄКТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: КОНСТРУКТИВНІСТЬ ЦІЛІСНОГО ПІДХОДУ

Розглянуто методологічну конструктивність цілісного підходу щодо розвитку ціннісного досвіду суб'єктів педагогічної дії в сучасному інформаційно-освітньому просторі. Доведено, що процес розвитку ціннісного досвіду суб'єктів педагогічної дії здійснюється відповідно до науково обґрунтованих автором специфічних принципів цього процесу на основі цілісного підходу.

Ключові слова: ціннісний досвід, педагогічна дія, цілісний підхід, інформаційно-освітній простір, педагогічна майстерність.

The methodological constructiveness of the holistic approach to the development of the value experience of the subjects of pedagogical action in the modern information and educational space is considered. It is proved that the process of development of value experience of the subjects of pedagogical action is carried out in accordance with the scientifically substantiated by the author specific principles of this process on the basis of a holistic approach.

Key words: value experience, pedagogical action, holistic approach, information and educational space, pedagogical skill.

Кожна мить людського життя являє собою елементарну, зрозуміло, віртуальну одиницю вічності. Далеко не кожна мить життя “олюднена”. Бувають “нелюдські” часи. Вони зм'якшуються уявою, мріями, які, звичайно, містять не тільки часову, але й предметно-просторову складову. Тому педагогічна

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»
КПНЗ «КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»
ВІДДІЛ ОСВІТИ ІЗМАЇЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
СПЕЦІАЛІЗОВАНА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА № 1 ім. О.В.СУВОРОВА І–ІІІ СТУПЕНІВ
З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ м. ІЗМАЇЛ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

«ПІДТРИМКА ТА СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО- ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ»

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції
27 жовтня 2020 року*

Київ
2020

Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 27 жовтня 2020 р.). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. – 342 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі», у яких розкрито актуальні наукові і практичні проблеми обдарованості, розвитку обдарованих дітей і юні; використання інноваційних підходів у контексті розв'язання питань підтримки та супроводу обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі.

Роботи учасників присвячені основним тематичним напрямкам конференції:

- 📖 Філософські виміри обдарованості в інформаційному суспільстві;
- 📖 Історія й обдарована особистість: точки перетину;
- 📖 Обдарованість як проблема вищої освіти;
- 📖 Психологічний і педагогічний супровід обдарованих учнів.

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти, психологів, соціологів та інших фахівців.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 376-056.45